

Henryk Bogacki

"Fundamentaltheologie", t. 1, Albert Lang, München 1967 : [recenzja]

Collectanea Theologica 38/4, 207-208

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pamiątkowa wydziału tybingskiego jest cenna nie tylko dla teologów, lecz dla wszystkich, którzy oczekują od teologii odpowiedzi lub przynajmniej konfrontacji z palącymi pytaniami dnia dzisiejszego.

KS. HENRYK BOGACKI SJ, WARSZAWA

ALBERT LANG, *Fundamentaltheologie*, t. I: *Die Sendung Christi*, wydanie 4, München 1967, Max Hueber Verlag, s. 288.

Problemy teologii fundamentalnej stały się znów aktualne. Rozwój badań nad Ewangeliąmi ukazał w nowym świetle dawne zagadnienie wartości historycznej relacji zawartych w Ewangeliach. Obecnie na czoło wysuwa się kwestia „Jezusa historii” i jego stosunku do „Chrystusa wiary”. Powstaje wiele szczegółowych opracowań i propozycji nowych rozwiązań. Brak natomiast integracji tych wyników w ramach traktatu teologii fundamentalnej. Zadania tego podjął się Albert Lang w nowym wydaniu syntezy teologii fundamentalnej. Pierwsza edycja dzieła ukazała się już w r. 1953, natomiast w zeszłym roku autor ponownie przepracował czwarte wydanie tomu pierwszego.

Nie ma potrzeby przypominać schematu tej syntezy, warto natomiast zwrócić uwagę na zmiany wprowadzone przez autora w stosunku do wydań poprzednich. Pomijając drobne uzupełnienia lub korektury tekstu należy zasygnalizować ważniejsze przeróbki.

W poprzednich wydaniach Lang zgodnie z przeważającym wówczas nurtem teologii katolickiej akcentował w katolickim pojmowaniu nadprzyrodzonego Objawienia przede wszystkim jego aspekt pojęciowy (*Wortoffenbarung*). Obecnie w myśl nowych ujęć przyjętych także przez II Sobór Watykański rozważa również Objawienie poprzez dzieła Boże (*Werkoffenbarung*). W ten sposób przyswaja traktatowi pełne ujęcie Objawienia, które dokonuje się poprzez czyny i słowa Boże (s. 51—56).

W wydaniach wcześniejszych Lang analizę faktu chrześcijańskiego Objawienia Bożego poprzedzał krótkim wprowadzeniem na temat oryginalności religii izraelskiej. W ostatnim natomiast wydaniu swej książki omawia szeroko ciągłość Objawienia w obszernym zarysie przedstawiającym etapy historii zbawienia i w tych ramach wykazuje przygotowanie na ukazanie się chrześcijaństwa (s. 144—160).

Rozwój tematyki teologii fundamentalnej najwyraźniej zaznacza się w kwestii świadectw o Chrystusie. W poprzednich wydaniach Lang poświęcał jej rozdział zatytułowany: „Świadectwa historyczne o Jezusie Chrystusie” (*Die historischen Zeugnisse von Jesus Christus*). Teraz na to miejsce wprowadza dwa rozdziały: „Wiara pierwotnego chrześcijaństwa w Chrystusa” (*Der Christusglaube des Urchristentums*, s. 160—172) oraz „Dotarcie do historycznego Jezusa z Nazaretu” (*Der Zugang zum historischen Jesus von Nazareth*, s. 172—208).

W wyniku swych rozważań autor stwierdza, że problemu Chrystusa nie można rozwiązywać przez odwoływanie się do zagadkowej, nagle wyłaniającej się wiary pierwotnego chrześcijaństwa w Chrystusa. Ta wiara właśnie domaga się wyjaśnienia i znajduje je w życiu, działalności, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa z Nazaretu. Między historycznym Jezusem a kerygmatycznym Chrystusem nie ma przerwy w czasie ani zasadniczej różnicy, lecz istnieje rzeczyniwa i logiczna ciągłość.

Lang pod wpływem współczesnych dyskusji znacznie rozszerzył w stosunku do poprzednich wydań analizę Pisma św. jako świadectwa o wierze pierwotnego chrześcijaństwa w Chrystusa, która wymaga podstawy i posiada ją w historyczności zasadniczych faktów opisywanych w Ewangeliach.

Autor wykorzystuje tu najnowsze badania egzegetów katolickich tej miary, co R. Schnackenburg i A. Vögtle nad historią przekazywania nauki o Jezusie. Znalazły one echo także w instrukcji *De historica Evangeliorum veritate* Komisji Biblijnej z dnia 21. IV. 1964. Ewangelie nie są historycznymi sprawozdaniami w sensie ścisłym, lecz relacjami gminy wierzącej w Chrystusa, skomponowanymi dla potrzeb kerygmaticznych. Nie oznacza to odmawiania Ewangeliom wartości historycznej, lecz narzuca konieczność wydobywania z szaty kerygmaticznej i refleksji teologicznej faktów historycznych z życia Jezusa. Zadanie to nie jest łatwe i dotąd nie zostało wykonane w sposób zadowalający. Konkretny przykład takiego postępowania stanowi przeprowadzona przez Langa analiza wiary pierwotnego chrześcijaństwa w zmartwychwstanie Jezusa (s. 258—275).

Przyjmując z wdzięcznością tę próbę włączenia w traktat teologii fundamentalnej współczesnej problematyki biblijnej, należy oczekiwać nowego wydania drugiego tomu poświęconego tematyce eklezjologicznej.

KS. HENRYK BOGACKI SJ, WARSZAWA

INTERNATIONALE ÖKUMENISCHE BIBLIOGRAPHIE, t. 1—2: 1962—1963, Mainz—München 1967, wyd. Matthias—Grünwald—Verlag oraz Chr. Kaiser Verlag, s. 400.

Rozdzielone społeczności chrześcijańskie włączając się w ruch ekumeniczny szybko spostrzegły, że prawie wcale nie znają się wzajemnie, lecz w odniesieniu do swych partnerów postępują się uproszczonymi i niesłusznymi schematami. Dalsza praca nad zbliżeniem chrześcijan nie jest możliwa bez wzajemnego poznania się. Nie tylko nie znamy innych chrześcijan, lecz nawet nie orientujemy się, gdzie szukać na ten temat informacji, tak niezbędnych dla właściwego kształtowania ruchu ekumenicznego, gdy tymczasem każdy rok przynosi wiele publikacji o znaczeniu ekumenicznym.

W roku 1967 ukazał się pierwszy (podwójny) tom rocznika bibliograficznego *Internationale ökumenische Bibliographie*. Jest to owoc współpracy grona katolików, ewangelików i prawosławnych (nb. rocznik wydają dwa znane wydawnictwa — katolickie i ewangelickie, a centrala mieści się w dominikańskiej Akademii św. Alberta Wielkiego w Walberberg koło Bonn).

Rocznik ma pomagać w pracy ekumenicznej na polu tak teologicznym, jak praktycznej działalności kościelnej. Bibliografia rejestruje bowiem wszelkie publikacje dotyczące ważnych pod względem ekumenicznym wydarzeń z życia Kościołów, a więc nie ogranicza się do tematyki teologicznej. Pierwsza część bibliografii dotyczy Kościołów wszelkich denominacji (w układzie geograficznym), druga zajmuje się zagadnieniami teologicznymi. W ten sposób rocznik staje się niezastąpionym źródłem informacji, gdyż podaje publikacje z całego świata z uwzględnieniem niemal wszystkich dziedzin teologii i życia Kościołów, ważne dla problematyki ekumenicznej.

Rocznik obejmuje bibliografię ekumeniczną od roku 1962, ponieważ data ta w chrześcijańskich publikacjach teologicznych oznacza pojawienie się nowych elementów, jakie wnoszą obrady ogólnego zgromadzenia Światowej Rady Kościołów w New-Delhi (1961), wszechprawosławna konferencja na Rodos (1961) oraz otwarcie obrad II Soboru Watykańskiego (1962). Obecny tom rejestruje 3397 pozycji bibliograficznych za lata 1962 i 1963. Redaktorzy pragną szybko nadrobić opóźnienie, a potem regularnie wydawać tom za rok ubiegły.

Warto podkreślić, że część pozycji bibliograficznych podaje krótko również treść publikacji, co pozwala orientować się w jej przydatności. Redakto-